

عنوان مقاله: مطالعه ی چالش های موجود در اجرای فعالیت عملی کلاس درس با تاکید بر مبانی معرفت شناسی مکتب پراگماتیسم در مراکز آموزش از دور

محمد رضا سرمدی، استاد، فلسفه تعلیم و تربیت، دانشگاه پیام نور تهران، ms84sarmadi@yahoo.com

هاجر احمدیان، دانشجوی دکتری، برنامه ریزی آموزش از راه دور، دانشگاه پیام نور تهران، hajar_ahmadian@yahoo.com

نتیجه گیری (جداول و نمودارها)

پارامتر	تعداد آزمون (χ^2)	درجه آزادی (df)	احتمال سطح معنی داری (P-Value)	سطح معنی داری (α)
روش های تدریس	28760	10	0	0.05
تعامل و کار گروهی	88159	6	0	0.05
نحوه برخورد معلمان با انجام کار عملی	316556	16	0	0.05
میزان استفاده از کار عملی و تئوری	77208	6	0	0.05
امکانات	24833	3	0	0.05
میزان یادگیری	62444	9	0	0.05

هدف :

هدف از این پژوهش، مطالعه ی چالش های موجود در اجرای فعالیت عملی کلاس درس با تاکید بر مبانی معرفت شناسی مکتب پراگماتیسم در آموزش از دور می باشد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه ی آماری پژوهش را کلیه فراگیران مراکز آموزش از دور وابسته به آموزش و پرورش استان اصفهان تشکیل می دهد. نمونه ی آماری این فراگیران از طریق نمونه گیری تصادفی خوشه ای دو مرحله ای و حجم آن از طریق فرمول کوکران به تعداد 160 نفر انتخاب گردید. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه ی محقق ساخته است. این پرسشنامه حاوی 14 سوال و بر اساس مقیاس 4 درجه ای طیف لیکرت تنظیم شده است. ابزار پژوهش با پایایی از طریق آزمون آلفای کرونباخ برابر با 0.67 و روایی 0.86 به تایید رسیده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون ناپارامتری خی دو استفاده شده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که روش های تدریس، میزان تعامل و کار گروهی، نحوه برخورد معلمان با انجام کار عملی، جایگاه ارزشیابی در تدریس، میزان استفاده از کار تئوری و عملی، میزان یادگیری بر اساس کارهای عملی و وجود امکانات، پارامترهایی هستند که می توانند چالش هایی در اجرای فعالیت های عملی کلاس درس با تاکید بر مبانی معرفت شناسی مکتب پراگماتیسم باشند.

چکیده

هدف از این پژوهش، مطالعه ی چالش های موجود در اجرای فعالیت عملی کلاس درس با تاکید بر مبانی معرفت شناسی مکتب پراگماتیسم در آموزش از دور می باشد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه ی آماری پژوهش را کلیه فراگیران مراکز آموزش از دور وابسته به آموزش و پرورش استان اصفهان تشکیل می دهد. نمونه ی آماری این فراگیران از طریق نمونه گیری تصادفی خوشه ای دو مرحله ای و حجم آن از طریق فرمول کوکران به تعداد 160 نفر انتخاب گردید. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه ی محقق ساخته است. این پرسشنامه حاوی 14 سوال و بر اساس مقیاس 4 درجه ای طیف لیکرت تنظیم شده است. ابزار پژوهش با پایایی از طریق آزمون آلفای کرونباخ برابر با 0.67 و روایی 0.86 به تایید رسیده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون ناپارامتری خی دو استفاده شده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که روش های تدریس، میزان تعامل و کار گروهی، نحوه برخورد معلمان با انجام کار عملی، جایگاه ارزشیابی در تدریس، میزان استفاده از کار تئوری و عملی، میزان یادگیری بر اساس کارهای عملی و وجود امکانات، پارامترهایی هستند که می توانند چالش هایی در اجرای فعالیت های عملی کلاس درس با تاکید بر مبانی معرفت شناسی مکتب پراگماتیسم باشند.

روش شناسی

ابتدا محقق به کمک اساتید، پرسشنامه ای در راستای سنجش چالش های موجود در اجرای فعالیت عملی با توجه به مبانی معرفت شناسی پراگماتیسم با تعداد 14 گویه و با طیف 4 درجه ای لیکرت تنظیم نمود و پس از بررسی این پرسشنامه، پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برابر با 0.67 و روایی آن نیز 0.86 محاسبه گردید. سپس از میان فراگیران آموزش از دور مراکز آموزش و پرورش اصفهان، نمونه ای با حجم 160 نفر با کمک فرمول کوکران به روش نمونه گیری خوشه ای دو مرحله ای، انتخاب شد. در این پژوهش، داده های حاصل از تحلیل پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت از نوع داده های رتبه ای می باشند که داده های رتبه ای جزء داده های کیفی بوده و برای تحلیل داده های کیفی از آزمون های ناپارامتری استفاده می شود. لیکن پس از توزیع پرسشنامه ها در بین فراگیران و جمع آوری آن، داده های استخراج شده از پرسشنامه به کمک آزمون آماری خی دو، تجزیه و تحلیل شد.

مقدمه، بیان مسئله، مبانی نظری و پیشینه

معرفت شناسی به دنبال پاسخ به این سوال است که ماهیت معرفت چیست؟ و رابطه ی بین یادگیرنده و آن چرا که قصد یادگیری آن را دارد چگونه خواهد بود. (مرتضی، 2005) در واقع معرفت شناسی، نظریه ی دانش یا فرایند تصمیم گیری ویژه در مشروعیت بخشی به واقعت در مجموعه ای خاص است. از نظر شناخت شناسی، معرفت به کمک تجربه کردن و عمل کردن به دست می آید. به نظر دیوئی، شناخت، وجهه ی آزمایشی دارد و بر پایه ی شعور متعارف از همان روش علمی پیروی می کند. یادگیری باید از تجربه ی عادی و روزمره ی فرد سرچشمه بگیرد. البته این سخن به این معنی نیست که هر کس، بدون توجه به تجربه های دیگران، به شناخت پدیده ها بپردازد؛ زیرا ما یافته های علمی را که حاصل تجربه ی دانشمندان است با تجربه های خود در می آمیزیم. (ابراهیم زاده، 1392)

عملگراییان دیدگاه سنتی به برنامه ریزی درسی را، که در آن عمل و تجربه جدا شده تلقی می شود. رد استدلال می کنند که با این روش واقعیتها از تجربه عینی افراد جدا و تابع یک سری اصول کلی می شوند که ممکن است مفید باشند یا نباشند. محتوای آموزشی باید متناسب با تجارب کنونی یادگیرندگان و در ارتباط نزدیک و پویا با زندگی آنها انتخاب شود. این تجارب باید به گونه ای باشد که شاگردان را به حل مشکلات حال و آینده خود توانا سازد. در واقع عمل گرایان می خواهند به جای توجه زیاد به غایات و محصول یادگیری به فرایند یادگیری توجه کنند؛ زیرا عقیده دارند هدف از وسیله جدا نیست. (ابراهیم زاده، 1392)

با توجه به سطوح برنامه درسی از دیدگاه دیوئی اولین سطح برنامه های درسی عملگرایی، ساختن و انجام دادن است که فراگیران را به فعالیت ها یا پروژه هایی جلب می کند که بر تجربه های دست اول مبتنی است و مستلزم کاربرد و تصرف در مواد خام است. (گوتک، 1388)

فعالیت عملی به مجموعه ای از اعمال و فعالیتها گفته می شود که به منظور شناخت پدیده ها و در جهت سنجش فرضیه ای انجام گرفته و موجبات دست ورزی و کسب مهارت و تجربه را فراهم می سازد. فرایندی که طی آن فرد، ذهنیات خود را در قالب انجام یک فعالیت عینی به منصفه ظهور می رساند و در طی آن تجربیاتی را کسب می کند. (محقق)

در این پژوهش، چالش های انجام فعالیت های عملی با توجه به دیدگاه مبانی معرفت شناسی فلسفه پراگماتیسم در مراکز آموزش از دور وابسته به آموزش و پرورش بررسی شده است. از این رو پارامترهای: روش تدریس، ارزشیابی، یادگیری، کارگروهی، تعامل و امکانات و برخورد معلم مورد بررسی قرار گرفته، که در این قسمت به توضیحات اجمالی به هر یک از این مفاهیم پرداخته شده است.

بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان داد که روش های تدریس، میزان تعامل و کار گروهی، جایگاه ارزشیابی در تدریس، نحوه برخورد معلمان با انجام کار عملی، میزان استفاده از کار عملی و تئوری، و میزان یادگیری بر اساس انجام کار عملی و وجود امکانات، پارامترهایی هستند که می توانند چالش هایی در اجرای فعالیت های عملی کلاس درس با تاکید بر مبانی معرفت شناسی مکتب پراگماتیسم باشند. که پارامترهای امکانات و جایگاه ارزشیابی و نحوه برخورد معلمان با فعالیت عملی، با پژوهشی که توسط رجبی قاسم آبادی در سال 1391 تحت عنوان تاثیر آزمایشات در یادگیری علوم تجربی همسو است زیرا در این تحقیق نیز عوامل گوناگونی سبب کم توجهی به آزمایشگاه و انجام فعالیت های عملی در مدارس شده است که سه مورد از مهم ترین این موانع عبارتند از 1- کمبود امکانات 2- بی توجهی مدیران نسبت به انجام آزمایش و 3- توجه کمتر به نمره ی آزمایشگاهی در ارزشیابی پایانی بوده است. پارامتر تعامل و کار گروهی و میزان یادگیری و روش تدریس، با پژوهشی تحت عنوان تاثیر آموزش به روش کارایی تیمی بر تفکر انتقادی، اعتماد به نفس و میزان یادگیری دانشجویان پرستاری که توسط رئوفی، فرهادی و شیخیان در سال 1393 انجام شد نیز همسو می باشد که محققان این تحقیق، نتیجه گرفتند که استفاده از روش های نوین تدریس موجب عمیق تر شدن یادگیری در دانشجویان می گردد. بنابراین با توجه به موارد فوق به مسئولان مراکز آموزش از دور پیشنهاد می شود که در راستای اجرای فعالیت های عملی در راستای مبانی معرفت شناسی مکتب پراگماتیسم، از روش های تدریس مناسب از جمله روش های آزمایشگاهی و حل مساله و روش پروژه که افراد را به طور عملی در فعالیت ها درگیر می کند استفاده کنند، همچنین حتما در حین و پس از انجام فعالیت های عملی فراگیران، نسبت به فعالیتهایشان بازخورد فعال بدهند و در واقع فعالیت ها را ارزشیابی کنند. همچنین به معلمان پیشنهاد می شود در راستای اجرای فعالیت های عملی، دیدگاه مثبت و روشنی داشته و آن را به فراگیران منتقل نمایند. همچنین به مسئولان پیشنهاد می شود که امکانات مناسبی را در راستای اجرای فعالیت های عملی در اختیار فراگیران قرار دهند. همچنین پیشنهاد می شود که در کلاس های درس بیشتر از فعالیت های عملی و کارهای گروهی و تعامل فعال استفاده شود تا فعالیتهای تئوریک و رسمی. در واقع محیط کلاس و فعالیتهای آموزشی، به گونه ای طراحی شود که یادگیری بر اساس مبانی معرفت شناسی پراگماتیسم و در واقع محیطی فعال باشد تا فراگیران به راحتی بتوانند با استفاده از فعالیت های عملی، مواد درسی را تجربه کرده و بیاموزند.